

PROBA PRIM — PLANULUI

Așa cum spui că te lași de fumat, de multe ori am decis în lunile din urmă s-o răresc și cu ziarele, și cu discuțiile, și cu televizorul, conștientă că la socoteala finală, care poate fi ori-cînd, tot cu volumele scrise mă prezint. Dar, ca orice intoxicat care și-a creat dependență, cum intru în casă apăs pe butonul aparatului și cu ochii ba la ecran, ba în ziar îmi trece timpul și adorm tîrziu, vinovată, cu gîndul că de mîine gata, orice-ar fi, mă voi așeza, după „Actualități“, la masa de lucru, unde manuscrisul început anul trecut s-a pierdut sub teancuri de tipărituri.

De fapt, manuscrisul nu mă mai interesează deloc, viața a depășit cu mult, de la revoluție încoace, puterea mea de invenție, atît în privința personajelor, cît și a conflictelor — în toate categoriile, de la sublim la grotesc și de la farsa absurdă la tragedie, într-un amestec buimăcător și absorbant față de care vechile mele preocupări mi se par derizorii. Am avut această înțelegere mai ales în fața televizorului.

Sigur, televizorul îți dă doar iluzia de participare, te indignezi sau te bucuri din afară, așa cum reacționează supporterul singur în camera lui la unison cu galeria de pe stadion, dar de cîte ori mă întorceam de la manifestație, din piețe, de la adunări, simțeam nevoia să confrunt ceea ce trăisem pe viu cu imaginea mediată, sau o luam invers, dinspre transmisie spre punctele fierbinți, într-o plasă de drumuri, sentimente și opțiuni avînd ca noduri aparatul obsedant.

Astfel, am privit atîta ecranul, încît mi s-a întîmplat să nu mai știu dacă am de-a face cu grupul *Divertis* (pe care l-aș fi votat bucuroasă) sau cu un partid „serios“: niște venerabili propunînd să se introducă în școli pedeapsa corporală și să se interzică prin lege bărbile și minijupele; un imberb „om politic“ cerînd din ochi aprobarea mamei pentru fiecare truism debitat; un universitar renumit pentru umorul său luîndu-și gluma în serios pînă la pierderea totală a hazului; anonimi căpătînd deodată nume grație camerei de luat vederi și, conștienți de acest lucru, căzînd pradă beției de cuvinte pînă la nonsens.

Și prim-planul necruțător — cît de puțini rezistă la proba aceasta! Într-un zîmbet voit cald transpare nuanța vicleană, într-o sclipire a ochilor — fanatismul, într-o crispă a gurii — dezamăgirea, într-o ridicare a sprîncenelor — autoritatea contrariată. Chiar dintre cei obișnuiți, prin specificul muncii lor, să se expună permanent și să-și controleze fizionomia — redactorii, prezentatorii programelor —, deși se străduiesc să fie firești, degajați și credibili, cu paharul cu apă sau ne-lipsita vază cu flori alături, cei mai mulți nu reușesc „să treacă ecranul“, să facă priză directă cu noi. Cad la proba prim-planului, și asta nu e doar vina uzajului citirii albe sau al învățării pe dinafară a textului, într-o vreme cînd spon-

taneitatea și personalitatea erau interzise. Pur și simplu n-au charismă, nu sînt simpatici. Mă tot mir, privindu-i, ce misterioasă calitate mai e și asta, *telegenia*, ceva ce nu se lasă nicicum contrafăcut (unele persoane cunoscute de mult, pentru care aveam cele mai bune sentimente, văzute la televizor mi s-au revelat cu totul altfel, nu pentru ceea ce spuneau, ci pentru că nu le privisem niciodată chipurile atît de aproape și atît de lung).

S-ar cuveni să scriu aici despre piesele televizate, despre filme, despre marii actori posedînd acea calitate extraordinară de a fi atașanți și firești în tot ce fac (of, Jean Gabin și Spencer Tracy, Simone Signoret și Ludmila Gurcenko, Toma Caragiu și Tamara Buciuceanu — de exemplu), dar viața posttotalitară a concurat dramaturgia și filmografia cu monologuri, dialoguri și piese întregi, cu cadre, secvențe și montaje de ciné-verité mult mai impresionante, cu personaje „apucate“ și raisonneur-i, cu demagogi și suflete tari, cu parvenite suficiente și ingenue, cu scene de masă (femei soldați popor) și scene de proces în care „nimeni nu e vinovat“ (?!), happening-uri, demascări, contestări și întoarceri de fii rătăcitori, inocența dostoevskian chinuită alternată cu nuduri sclipitoare zvîcnind ritmic.

Shocking Romania — în azilele de bătrîni, în satele sistematizate, la secția pruncilor bolnavi de SIDA și la secțiile de poliție, la punctele de frontieră, la Coșca Mică și iarăși clipuri cu coapse năvălașe și busturi de efebi, totul înecat în vorbe, texte, comunicate și sfeștăanii. Suprasolicitată, buimacă, incoerentă, ajunseseam să mă bucur cînd se anunța o piesă sau un film — două ore mă puteam odihni, îmi vedeam de treburile restante, pînă la Actualități, pînă la proces, pînă la ședința CPUN.

După alegeri, o stare de decompresie vecină cu mizantropia tînde să se instaleze și toxinele televizorului tot nu vor să se elimine. Amîn așezarea la masa de lucru, obsedată de personajul Bručan și personajul Voican, de variantele de scenarii la lovitura de stat și la „cine a tras“, de sinuciderea lui Gică Popa și de Dincă la recurs, de consecvența cu sine a personajului Paleologu și de dramatica opțiune între a fi ministru și a-ți scrie opera, de „yesmen și sicofanți“, de cum se poate trăi între tron și avion, între „metafizică și clitoris“ (!) și cum se poate muri pentru un post privat de televiziune...

Cred că limpezirea tot de la literatură, teatru, film și muzică poate veni, acolo criteriile mele sentimentale, morale, estetice sînt operante. Dezintoxicarea de televizor prin televizor și de pagina de ziar prin cea de carte.

După cura de fotbal care schimbă pentru un timp subiectul discuțiilor și canalizează defulările spre fair-play, vom regăsi în sfîrșit disponibilitatea pentru jocul secund?

ADRIANA BITTEL

